

Sovint fa l'efecte que Angela Merkel és un robot dissenyat per a governar, freda i inaccessible. Però, alhora, té un tarannà alegre, que rarament mostra en públic. Aquest és un dels motius pels quals la democràcia alemanya té una imatge tan seca. A més, a la política europea hi manca el fonament emocional.

Cancellera, a mitges

EL TEMPS

Quan Angela Merkel es lleva al matí, no es posa de seguida a salvar l'euro. No es comporta pas com la dona que domina Europa, Alemanya i la UE, ni tampoc com la dona que va ensenyar les dents a Helmut Kohl, a Wolfgang Schäuble i a Friedrich Merz. Quan Angela Merkel es lleva al matí, prepara l'esmorzar per al seu marit. Vol que Joachim Sauer tingui alguna cosa nutritiva a la panxa abans de sortir de casa.

Ho va explicar ella mateixa, en un avió que la portava de Nigèria a Berlín, el mes de juliol passat. En un dinar amb el president nigerià Goodluck Jonathan, ella li va demanar si cuinava, quan era a casa. Jonathan va esclafir a riure. Ell, el senyor president, un home, a la cuina? "A mi m'agrada cuinar", li va explicar Merkel, "i preparo l'esmorzar al meu marit". Jonathan es va aixecar i va dir, a la sobretaula, que les dones nigerianes havien de prendre exemple de la cancellera alemanya, i cuinar el desdèjuni dels marits, cada matí.

Mentre explicava aquesta anècdota, a l'avió, Merkel s'ho passava d'allò més bé. En realitat, havia volgut una altra cosa, s'havia adreçat a Jonathan com una persona que perfectament podia cuinar a casa, de la mateixa manera que a ella li agrada la cuina i fa l'esmorzar. Jonathan va transformar la conversa en un missatge polític: vosaltres, les dones, heu d'estar disposades a servir els vostres homes.

Realment, no resulta gaire fàcil d'imaginar-se Angela Merkel en plena preparació de l'esmorzar, fent el cafè i posant la melmelada a la taula, mig adormida, potser amb els primers pensaments, encara tèrbols, sobre l'euro. És la cancellera alemanya. L'aura d'aquest càrrec l'acompanya arreu, i fa desaparèixer, de mica en mica, la persona: una persona que, tot amb tot, fa allò que fan la resta de persones.

Merkel té la imatge d'un robot dissenyat per a governar, sembla freda, sempre impertorbable, inaccessible. L'uniforme, amb els pantalons i l'americana cordada, encara fa més palesa

aquesta sensació de distància. Aquesta és la imatge d'algú que no prepara l'esmorzar.

És el paper que interpreta en públic, la imatge que projecta. Però és una imatge incompleta. He acompanyat Angela Merkel durant molts anys, he estat present en un bon grapat dels seus viatges, he participat en gairebé totes les converses informals i l'he observat sovint als actes oficials. És cert que s'ha mostrat freda i impertorbable. No inaccessible, però sovint distant. Tanmateix, Merkel no és cap robot. Sempre hi ha hagut moments en què s'ha mostrat d'una altra manera, amb un tarannà amable. Als cercles íntims, sovint es comporta d'una manera ben diferent de com ho fa en públic.

La paraula clau és el tarannà. Quina mena de tarannà té Angela Merkel, i com afecta la seva manera de fer política i, més concretament, la lluita per l'euro?

El tarannà és format per emocions, les que es tenen i les que no es tenen. Les emocions naveguen en la mar que

Merkel, l'oient, ho té tot previst. A la dreta, la política Merkel, a Berlín, diu al periodistes: "Okay, see you."

s'estén entre l'amor i l'odi, que en són els extrems.

A les meves notes, hi apareix un sol cop la paraula "estimar". Hi va fer esment en el debat del servei militar obligatori, quan afirmà que ella "havia estimat aquesta experiència". Però aquest amor no va impedir que, en un tres i no res, la cancellera en decretés la suspensió. No devia pas ser cap gran amor, doncs. La paraula "odiar", en canvi, mai no hi ha fet acte d'aparició, mai no la hi he sentida ni vista. Però, més enllà d'aquests extrems, amb Merkel es poden viure emocions ben diverses. Ira, alegria desfermada, afecte, mal humor, joia, tristor...

I llàgrimes? Mai no n'hi he vistes, tret de quan ha plorat de riure. Demano a un confident molt proper a Merkel: "Se li veuen llàgrimes, o mostres de ràbia, a la cancellera?" La resposta: "Presenta tot l'espectre de les formes d'expressió emocional."

"Per tant, se li veuen llàgrimes?"

"Tot l'espectre."

És rellevant, això? Es retreu als mitjans que personalitzen massa la política. Els diuen que han de tractar de qüestions més materials. És clar que han de tractar de qüestions materials, però també és important el tarannà dels governants, les persones són importants. Hi ha una gran diferència entre el fet que governi Angela Merkel o Peer Steinbrück –polític del partit socialdemòcrata alemany, l'SPD, ministre de Finances del primer govern Merkel. I no pas pel programa, la ideologia o les perspectives de cadascun, que

avui dia ja no tenen tanta rellevància, sinó pel tarannà. Tots els sentiments de les persones que es troben a les altes esferes polítiques són rellevants, perquè l'alta política requereix tota la dimensió humana.

Paradoxalment, com més coneixes una cancellera, resulta més difícil d'escriure sobre ella. Vas acumulant coneixements que no pots fer servir. He estat a desenes de converses informals amb ella, però totes eren "entre tres"; això vol dir que no se'n pot divulgar el contingut. El fet més absurd és que no entres en aquestes converses informals per interès propi, sinó pel dels teus lectors. Però ells no es poden assabentar de res.

Quan Angela Merkel va anar a Mongòlia, el president la va rebre a la iurta, una tenda de campanya tradicional, situada dins el palau de govern d'Ulan Bator. Li van oferir llet d'euga, perquè a Mongòlia és una beguda típica. A l'avió de tornada cap a Berlín, un periodista va demanar al portaveu del govern, Steffen Seibert, si la cancellera havia tastat la llet d'euga. Seibert va respondre i, tot seguit, va afegir que era una informació "entre tres". Amb aquestes paraules, la llet d'euga va esdevenir un secret d'estat. Ben absurd, tot plegat.

Pràcticament totes les persones que participen a les converses informals amb Merkel (són, sobretot, els directors dels grans mitjans de Berlín) trampegen amb aquest sistema. Fan al·lusions, citen sense especificar la font, i, de tant en tant, també la revelen. Hi ha una mena de zona grisa.

Aquest informe se situa dins d'aquesta zona grisa: aprofundeix, però sense revelar secrets d'estat, o, si més no, cap d'especial rellevància.

Merkel, la persona. Merkel riu. És a l'avió presidencial i no pot parar de riure. No reïx a parlar, li brillen els ulls, tot el cos li tremola. Vol continuar la conversa, però les paraules es transformen en un esbufec, i continua rient. Llàgrimes. Barboteig.

Torna de Lituània i acaba d'explicar que els lituans estan amoïnats per una central nuclear que els bielorusos construeixen a la frontera. Sembla que un dia, el president del govern lituà va decidir d'anar, amb bicicleta i amb tota la família, a veure les obres de la central, per a fer-se'n una idea, camuflat com si fos un turista. En aquest punt de la conversa, Merkel ja s'ho comença a passar molt bé. I llavors, quan explica que la policia de Bielorrússia va acabar capturant el president-ciclista, Merkel esclafeix a riure i sembla que no té aturador.

Merkel pot ser molt riallera. És una persona més aviat jovial, i un dels seus estats d'ànim més habituals és l'alegria. Troba divertides moltes qüestions de la vida de cancellera, especialment quan alguna cosa no surt bé al seu voltant. Merkel no és precisament una persona que s'alegri dels èxits dels altres.

En aquest escenari de rialles, també apareix la consciència d'estatus. Només s'explica que trobi tan extraordinàriament divertida una situació si

creu que és impensable que un cap de govern es presenti, amb la bicicleta, a les obres de la central nuclear del país veí. L'esclafit de riure de Merkel és semblant a la reacció de Goodluck Jonathan en la conversa sobre l'esmorzar de Joachim Sauer. Mostra la sorpresa pel fet que uns altres governants entenguin el seu rang d'una manera més relaxada. Tothom comprèn, a la seva manera, la distància que hi ha d'haver entre la persona i el càrrec. Però tothom hi veu una zona límit. En el cas de Merkel, aquesta zona és una mica desplaçada cap a la dona d'estat.

A la part obscura, Merkel no presenta tanta desimboltura. Mai no l'he sentida bramar d'enfuriment, i els seus mateixos col·laboradors confirmen que mai no ho fa. Merkel té una altra manera de demostrar que està enutjada: amb fredor. Una vegada, en una ronda de converses sobre els terminis d'activitat de les centrals nuclears alemanyes, es va encallar amb les xifres i les dades, i va demanar ajuda a un funcionari. Ell va prendre la paraula, però tampoc no se'n va sortir.

"Acabeu de fer una observació d'allò més rellevant", va etzibar Merkel al funcionari. El rostre de la cancellera mostrava un somriure sorneguer, i el to de veu reflectia una ironia verinosa. En un primer moment, el funcionari es va tornar vermell. Després va empal·lidir i va restar assegut, com un cadàver, la resta de la reunió.

En acabar, Merkel s'hi va acostar, i li va dir: "La resposta era totalment correcta, però no m'ha ajudat gens." Tenia una expressió amable, benigna, i la veu sonava conciliadora. El funcionari es va revifar. Angela Merkel és una governant que no vol portar la crueltat al límit.

Pot fer cares espantoses, i, curiosament, això li passa sovint quan algú li formula alguna pregunta. Quan algú li demana com ha anat la trobada amb el president dels Estats Units, o d'Angola, o com continuarà la coalició, topa amb un rostre amenaçador: els ulls, mig clucs, i els llavis, prims i pàl·lids, perquè Merkel els serra amb força.

Però llavors arriba una resposta amable, fins i tot quan la pregunta ha tingut un to agressiu. És l'enigma dels seus gestos, que de vegades es desmanegen, com si el seu estat d'ànim i el

seu rostre no acabessin de sintonitzar. Sembla empipada sense estar-ho, i n'és conscient. "Jo sóc així", ha dit algun cop.

Amb el llenguatge, li passa una cosa semblant. Tot sovint s'embolica amb les frases que expressen alguna mena d'emoció. Va afirmar que s'alegrava de la mort d'Ossama Bin Laden, i ho va dir amb tanta fredor que és difícil de creure que Merkel, una dona de creences cristianes, ho sentís de debò. Amb la dimissió de Horst Köhler, li va passar una cosa ben estranya: va dir que la situació resultava "extremadament dura".

Mai no s'ha mostrat sorpresa, sempre ho té tot previst i calculat, i no troba res dramàtic. S'explica el món, i l'explica a la resta, de manera que mai no li cal mostrar una reacció enèrgica. En el seu llenguatge, una discussió amb la CSU s'anomena "unes petites convexitats". Així, ningú no perd la calma.

Merkel s'obliga permanentment a reduir, atenuar, minvar, desdramatitzar. L'avantatge és que sempre sembla que pot dominar la situació. Prop de Merkel no hi ha lloc per a la histèria. Però també té el desavantatge que cobreix la política amb un tel d'apatia.

Hi ha, si més no, dos alts càrrecs de la CDU que han volgut animar Angela Merkel els darrers mesos perquè faci un gran discurs, si pot ser emotiu, sobre la situació de l'euro. La idea és que es retransmeti per la televisió i per la ràdio. Però ella s'hi nega. No accepta, de cap manera, situar-se en un context emocional, perquè tem que no sabrà dir allò que cal de la manera com cal.

La campanya electoral que va fer el 2009 va ser freda, intencionadament, per tal de no irritar ningú, i que ningú no acabés votant un altre partit per culpa seva. Va empetitir les emocions, i, de passada, la participació electoral. Merkel va considerar que això afavoria la CDU, i els càlculs van sortir. Però a la democràcia, que necessita una gran participació a les urnes per ser legítima, li va fer un flac servei.

A prop d'ella he experimentat tres vegades allò que podríem qualificar de "rauxa emocional". Una d'aquestes ocasions va ser amb Karl-Teodor zu Guttenberg, el mes de març passat. Feia poc que ell havia dimitit com

a ministre de Defensa, perquè es va descobrir que havia plagiat la seva tesi doctoral.

Van demanar sobre aquest tema a la cancellera, i, tot i que mai no plany aquells que dimiteixen, aquest cop Merkel es va mostrar afectada, amb una barreja de ràbia i de tristor. Ràbia per les injúries contra Guttenberg, i tristor perquè el trobaria a faltar.

Espontàniament, va pronunciar un breu discurs, força emotiu. El va elogiar pel seu talent per arribar a la gent, per la desimboltura a la tribuna, per la bona imatge, es va mostrar satisfeta per haver tingut al costat una persona que era una estrella, i no una estrella de la política, sinó del pop. Durant aquesta compareixença, Merkel estava tan colpida que no parava de tocar-se un filet del botó de la màniga. Per acabar, va dir que "és evident que l'enorme capacitat emocional necessària per arribar a la gent no és compatible amb l'escrupolositat burocràtica". Era una frase adreçada a Guttenberg, però també es podia aplicar a la incompatibilitat entre les capacitats de l'un i de l'altra. No hi ha cap alt càrrec que superi Merkel quant a escrupolositat burocràtica i obsessió pels detalls.

En una ocasió anterior, també havia lloat les virtuts de Guttenberg. Va dir-ne això: "El trobo meravellós, jo no puc aconseguir-ho tot i arribar a tot." Ell representava una mena de complement de Merkel, era el seu *ministre de les emocions*, de l'espectacle polític. És curiós, tanmateix, que Merkel pogués fer un discurs emotiu sobre un home que s'encarregava d'arreglar els dèficits emocionals de la seva política.

Resulta curiós, tot repassant el seu mandat, que una vegada prenguéssim una decisió molt important partint de les emocions: va ser l'abandonament de l'energia nuclear després de la catàstrofe de Fukushima. Merkel ha explicat diverses vegades com es va esglaiar amb aquelles imatges. Es mirava aquell fum que sortia del reactor amb els ulls d'una física que havia fet creure a tothom que calia ignorar el risc residual. Va sentir que havia d'esmenar l'error, i va donar ordres al seu partit, i també a Alemanya, d'abandonar precipitadament l'energia atòmica.

PRESS AND INFORMATION OFFICE OF THE FEDERAL GOVERNMENT

Merkel parla amb el primer ministre de l'Índia, Manmohan Singh, un home que admira.

De professió, cancellera. Avui torna a tocar sopa de patates. A Angela Merkel li agrada de preparar una bona sopa de patates, però també li agrada de menjar-ne amb els caps de gabinet, mentre xerren informalment. Som a la cancelleria, al vuitè pis, dins el menjador, i Merkel comença amb una breu intervenció. Després vindran les preguntes. Com que hi ha sopa de patates, Merkel vol repetir: “Dos cullers”, diu al cambrer.

El dia 9 de setembre del 2010, Merkel va començar així la compareixença: “La tardor ja ha arribat. I es produirà una picabaralla que esperem amb molta il·lusió.”

El dia 20 de gener d'enguany: “Aquest serà un dels anys més emocionants.”

El dia 29 d'agost: “La tardor promet ser d'allò més interessant.”

Il·lusió, emoció, interès. Merkel parla tot sovint de la seva feina. Li agrada

ser cancellera. La seva feina ideal és la de cancellera. Però, per què?

Una resposta possible és que vol imposar la seva posició, o la del seu partit, la CDU. Però no és així com s'expressa. Si observem les frases inicials dels seus discursos, podem reconèixer la dona a qui agrada resoldre problemes. Com més complicats, més emocionants i interessants els troba Merkel, i s'aboca a la feina, encara amb més il·lusió.

Des d'aquesta perspectiva, actua més com a científica que no com a política. Tradicionalment, la voluntat d'imposar una idea forma part de la política. Com més fàcil és tot plegat, millor, perquè la recompensa rau, precisament, a organitzar el món d'acord amb les idees pròpies.

Un científic, en sentit estricte, no vol imposar cap idea, sinó que vol resoldre problemes. La recompensa és més gran com més difícils són els pro-

blemes. Merkel ho veu així. Es dedica a resoldre problemes, les idees són una qüestió secundària.

Per això no li costa de deixar de banda les idees tradicionals de la CDU sobre la família, l'energia nuclear o la vinculació amb occident. Merkel és més marxista que no pas hegeliana. No intenta adaptar les relacions a les idees, sinó que orienta les seves idees segons les relacions. D'això, se'n pot dir pragmatisme o bé versatilitat.

Un altre dels rars atacs de Merkel va succeir quan parlava sobre l'estratègia dels verds per a les eleccions al parlament regional de Berlín. Li semblava impossible que el partit insistís tant perquè no es construís un tram d'autopista, i que aquesta oposició implicés el trencament de la coalició amb l'alcalde Klaus Wowereit. Merkel va advertir que era capaç d'enfuriar-se de valent. Anava apujant la veu, cada vegada més, i cada vegada parlava més ràpid. Semblava que treia fum, mentre explicava els pactes que havien hagut de fer els verds, entre ells i amb l'SPD, per tal d'arribar al govern de Berlín.

En aquell moment, la cancellera va demostrar la seva competència. Sap com funcionen les coses. I aquest és el seu vessant més polític: l'ambició per participar al poder. Però també va ser un moment trist. Mai no he vist que cap altra qüestió l'hagi alterada tant. No és un descobriment gaire original, però no hi ha cap alternativa: la passió de Merkel pertany al joc del poder.

Li agrada de resoldre problemes, no és fàcil de sorprendre-la i té un gran afany de poder... Realment, Merkel no és una rival gaire còmoda. És molt difícil de desmoralitzar-la, perquè rep cada nova dificultat amb els braços oberts. És difícil de vèncer-la, perquè es pren com una part molt important de la seva feina cada acord que tanca, encara que es tracti de temes tan poc agraiïts com la reforma sanitària o l'extensió de vida de les centrals nuclears.

Merkel treballa amb la força i la fermesa que li atorga el plaer. Sent plaer quan estudia els expedients, sent plaer quan participa en reunions eternes. També gaudeix de l'exotisme que li ofereixen els viatges, com ara l'escena a la iurta d'Ulan Bator, quan li hi van oferir llet d'euga. O aquell dinar

Merkel en un viatge als EUA, amb el seu marit, Joachim Sauer, el president Barack Obama i la seva dona, Michelle, davant la Casa Blanca. A la dreta, Merkel a prop del president francès, Nicolas Sarkozy.

a Nairobi, que va ser més aviat una barreja d'àpat oficial i discoteca, amb teles vermelles al saló de l'hotel, garlandes de llums de color verd, blanc i vermell, i un conjunt que sonava una mica massa a sintetitzador, però que feia una música d'allò més festiva. Merkel en va gaudir, mentre feia glops a la seva copa de vi blanc.

Tanmateix, també hi ha periodistes que viuen arrapats a la seva falda. Potser ella en té la impressió que l'autor austríac Peter Handke va descriure tan bé a la seva obra teatral *Unter tagblues*: "Altre cop vosaltres. I altre cop he de ser amb vosaltres. Al·leluia. Miserere. Baixamar sense plenamar. Vosaltres, els maleïts inevitables." Són els que seuen amb ella a les converses informals, al menjador, al despatx, i a la sala de l'avió.

Sembla com si aquest espai hagués estat decorat per un traficant d'armes oriental: fustes nobles, un envernissat lluent, mobles entapissats, llum lila, pantalles amb marcs metàl·lics que indiquen la situació precisa de l'aparell.

Apareix Merkel, que contrasta amb l'escenari. Un got de cartó li fuma a les mans, amb la inscripció "Despertar-se és més bonic en un hotel d'HRS". S'entatxona entre dos periodistes, perquè la sala és massa petita, i diu: "Molt bé, volem a Nova York, com ja sabeu." "Molt bé, avui toca Mongòlia." "Molt bé, bon dia i benvinguts al viatge cap a Àfrica." "Sí, com ja sabeu, volem a Singapur." "Molt bé, ara marxem cap a l'Índia." "Sí, anem a Malta i Xipre."

Si algú encara no s'ha assabentat de la destinació del viatge, Merkel no el deixarà de banda. És amable amb els periodistes. Fins i tot quan escriuen coses negatives, ella mostra un aire de superioritat. El seu to de veu sona distant, no ofereix sensació de proximitat, i està bé que sigui així. L'única excepció la fa amb Kai Diekmann, el redactor en cap del diari *Bild*. Qui vulgui veure la cancellera atemorida, l'ha d'observar quan és amb Diekmann. Llavors, Merkel escolta amb totes les seves orelles, i es mostra d'allò més encantadora. El diari *Bild* és el mitjà de comunicació que li dona suport, i que, alhora, la cancellera tem.

En la relació amb la resta de periodistes, s'hi detecta una estranyesa ben curiosa, una rigidesa que no ha pogut superar amb el pas del temps, tot i que Merkel voldria fer-la desaparèixer.

Som a Malta, el mes de gener. Merkel ha tingut converses polítiques, ha visitat una església, ha assistit a un àpat oficial i ara, al final d'una llarga jornada, convida els periodistes de la seva comitiva a una conversa informal. Els seus col·laboradors han disposat els sofàs i les cadires de manera que els periodistes se situïn davant per davant de la cancellera.

En arribar, Merkel està decebuda. Explica que li hauria agradat que "alguna vegada poguéssim seure espontàniament". Havia pensat en el bar, explica, sense confrontacions, tots plegats. Tanmateix, ho intenta: "I a vosaltres, què us emociona?", demana la cancellera. Hi ha vi negre, alguna cosa de picar.

Ningú no és a l'altura de la situació. Ella, la que normalment respon, ara fa preguntes. La dona que mai no explica res de la seva vida privada, ara fa preguntes personals. L'espontaneïtat planificada esdevé forçada. Ningú no surt del seu paper, es produeix un intercanvi contingut i, finalment, la conversa va a parar al polític Guido Westerwelle. Com és la relació entre ells? Merkel singlota.

Al cap d'una hora, s'aixeca d'una revolada i diu "Okay, see you, que demà marxem ben d'hora." S'allunya, passa per davant del bar, ara buit. En caminar, clava la punta dels peus, fa una mena de pas d'oca. Troba un col·laborador, aixeca el braç per saludarlo. De vegades, sembla com si Merkel interpretés el paper d'un robot.

El tema subjacent d'aquest vespre a Malta ha estat la solitud. Una característica del càrrec de canceller és que precisament aquest paper, tan destacat, condiona gairebé totes les relacions, fins al punt que no pots explicar a la cancellera allò que et fa emocionar.

Aquesta sensació de rigidesa no és exclusiva dels periodistes. Quan Angela Merkel es compra unes sabates, és la cancellera qui compra unes sabates, i qualsevol rastre de normalitat s'esfuma. Les dependents es queden glaçades davant els delicats peus del poder. Merkel ha explicat que per això no li agrada d'anar a comprar sabates.

Les trobades espontànies amb la ciutadania sovint la cohibeixen. El darrer mes d'octubre, quan va visitar el Tem-

ple de la Literatura de Hanoi, un bon nombre d'alemanys es va apropar a la cancellera. Els turistes li deien coses com ara: "Som de Düsseldorf", o "venim de Turíngia". "Ah, de Düsseldorf", responia Merkel. "Ah, de Turíngia, què bonic." Com passa gairebé sempre, els turistes volen fer-se una foto amb la cancellera. Ella es col·loca enmig del grup i intenta fer un somriure que no sigui gaire esquifit. Sembla tímida.

Mai no he vist que un ciutadà s'adrexi a ella amb una sortida original, o que demostrés un veritable interès en Merkel. La gent només vol la foto. L'ofici de cancellera no facilita el contacte real amb la gent.

El viatge següent, després de Malta, la va portar a l'Àsia. A Singapur, va demanar que organitzessin una festa per a la seva comitiva, per tal de compartir una estona distesa. Fa calor, aquesta nit, a la terrassa de l'hotel Fullerton de Singapur. Es veuen les llums d'una ciutat rica, i, més endavant, un vaixell gegant travessa tres gratacels. En realitat, no és un vaixell, només ho sembla. Els casinos són així, en aquest lloc.

Merkel es fa esperar, la gent sua, beu, pica alguna cosa. Peter Löscher, el president de Siemens i membre de la delegació de representants del sector econòmic, se'n va aviat. En baixar les escales saluda Merkel. Ella suplica que el torni a acompanyar a la part de dalt, com si per res del món no gosés quedar-se sola amb aquella colla de periodistes.

Una Europa alemanya. El dia 2 d'octubre del 2008, la cancellera va volar fins a Sant Petersburg, per canviar impressions amb el president rus, Dmitri Medvedev. En aquest viatge, es van poder sentir frases que van cridar l'atenció de tothom. Però no se'n revelà el significat més profund fins al cap d'uns quants mesos.

Acabava d'esclatar la crisi financera, Irlanda ja tenia dificultats, i fins i tot l'entitat alemanya Hypo Real Estate començava a trontollar. En aquella ocasió van debatre si cada país s'havia de fer càrrec de la pròpia crisi bancària, o bé si tots n'assumien les garanties conjuntament. Merkel va deixar ben clar, a l'avió, que els diners alemanys no es destinarien a ajudar Irlanda.

Llavors va mostrar una serenitat que ha caracteritzat la política de Merkel aquests darrers anys. No hi ha hagut cap altre canceller alemany que hagi fet, com Merkel, un model de conducta d'allò que considerava interès nacional. Aquesta serenitat també depèn del seu estat d'ànim.

Angela Merkel té una doble identitat que es fa palesa quan diu "nosaltres". Per exemple: "És clar que donàvem suport a Angola, teníem molts treballadors que en provenien." No vol dir la República Federal d'Alemanya, no. Fa referència a la RDA. Merkel té un *nosaltres* per a la RDA. És clar que també té un *nosaltres* quan esmenta la República Federal d'Alemanya. En aquesta relació, té dos *nosaltres* diferents.

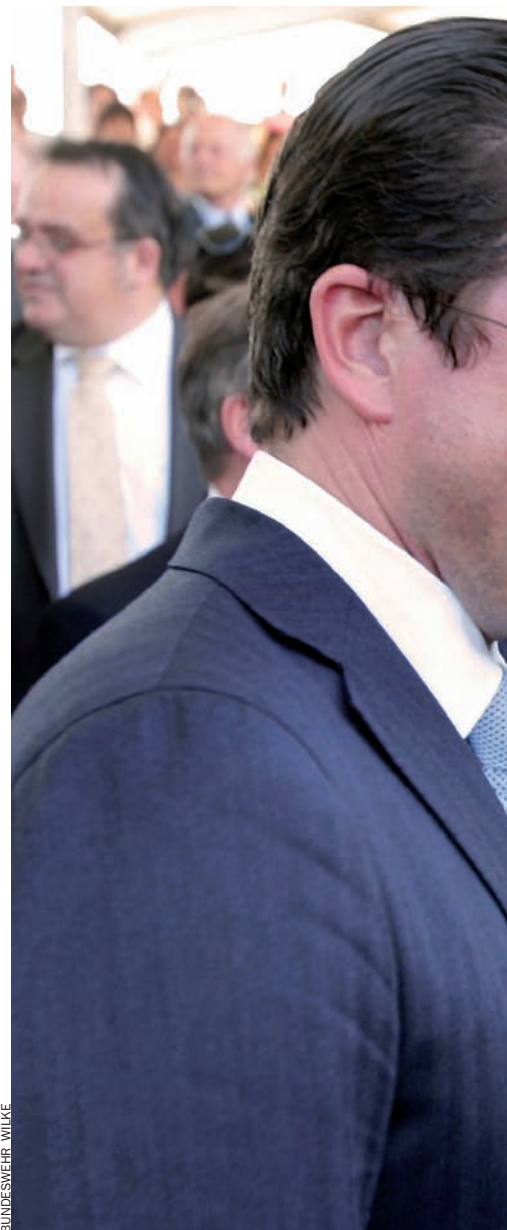
Tanmateix, això no vol dir que Merkel no sigui una patriota alemanya. Ho és. El seu primer *nosaltres* amagava l'ansia de la República Federal Alemanya, però no pas la d'Europa. La seva visió somniadora no passava per la part més occidental del vell continent, sinó que volava directament als Estats Units. És allà on volia anar, d'allà venien els texans pels quals es delia a la RDA, els Levi's.

A la biografia de Merkel, Europa representa una terra de ningú, situada enmig de les dues destinacions anhelades. El seu segon *nosaltres* se n'ha anat amarant de manera gradual. És europea, però Europa no la commou, no l'emociona.

Quan parla de la política europea, sovint recorda el jurament del seu càrrec. Va jurar que impediria que el poble alemany patís cap mal. I aquesta és la seva missió, protegir els diners alemanys.

També vol que la zona euro i la UE s'uneixin i esdevinguin més fortes. Ho vol per interès nacional, però no perquè Alemanya s'adapti als interessos de la resta de països, com van fer els seus predecessors Konrad Adenauer o Helmut Kohl. Vol una Europa útil per a Alemanya.

El darrer mes de maig, quan Merkel va viatjar a l'Índia, es va mostrar sumament respectuosa. Sent una gran estima pel president Manmohan Singh, a qui considera un savi. En parla amb tanta tendresa com no ho fa de cap altre company, amb un afecte gairebé filial,

L'ex-ministre de Defensa, Guttenberg, i Merkel

ple de respecte. Aquest respecte també va relacionat amb el fet que l'Índia és un país molt gran. Durant el vol d'anada, ja va advertir que no es plantejava "arribar i dir-los com havien de tractar 1.200 milions de persones".

Sovint parla d'aquestes xifres. Els darrers temps, s'ha dedicat a calcular que no hi ha cap país a Europa que representi més d'un 2% de la població mundial, i que, en conjunt, la població europea amb prou feines si arriba al 7%, no gaire cosa.

Darrere aquestes xifres, Merkel hi veu poder. I vol garantir que Alemanya tindrà un paper mitjanament important en el món que arribarà, el

en una conferència de premsa el novembre de l'any passat.

món de la Xina, de l'Índia, del Brasil, el món dels grans pobles. Abans, eren determinants el grau de civilització, de mecanització i el poder armamentístic. Com més petites són les diferències, més importància guanyen les xifres.

Per a Merkel, la situació és la següent: Alemanya és prou forta, des del punt de vista econòmic, per a tenir un paper decisiu als mercats mundials, també en el futur. I vol garantir aquesta importància mitjançant el poder polític, per tal que Alemanya no esdevingui el polígon industrial de la Xina. Aquest poder només l'atorguen les xifres, i és per això que Alemanya necessita Europa.

Però l'Europa que li cal no és una Europa qualsevol. No és una Europa que necessita que Alemanya l'arrossegui, endeutada en excés, lenta i endarrerida. Merkel ha encunyat una expressió per a definir-la: Europa no pot esdevenir "una mena de museu parcial". Què vol dir, exactament? Bé, no sempre és fàcil d'entendre les creacions lingüístiques de la cancellera, però, en tot cas, de segur que no és cap cosa positiva.

Per això, la resta de països s'han d'esforçar a ser, més o menys, com Alemanya, és a dir, han d'estar preparats per al mercat mundial. Amb aquests veïns reforçats, Alemanya vol

vincular-se més estretament amb una Europa forta. Per tant, l'objectiu de la política de Merkel és, en certa manera, aconseguir una ampliació d'Alemanya, però aquesta vegada amb mitjans pacífics.

Fa poc va ser a França, per tal de trobar-se amb el president Nicolas Sarkozy. El primer ministre italià, Mario Monti, també hi va anar. A la conferència de premsa, Merkel va parlar de les decisions futures en política financera i, mentrestant, Sarkozy l'escrutava amb una mirada severa, de cap a peus, i un altre cop amunt. En arribar el torn del president francès, va explicar la manera com treballaven plegats. Va dir que s'havien de posar d'acord pràcticament cada dia, tot i que no sempre tenien el mateix punt de vista. Sarkozy va dir que, de vegades, Merkel li explicava el plantejament alemany "amb frases molt llargues". Merkel s'ho passava prou bé, Sarkozy fins i tot va explicar algun acudit, i la cancellera va riure, contenta de tenir un home tan divertit a la vora. En acomiadar-se, van compartir xiuxieig, rialletes i abraçades. Potser no és amor, allò que els uneix, però de segur que tampoc no és odi.

Sarkozy és l'extrem oposat de Merkel, és la personificació del volant d'un rellotge, xerra pels descosits i destil·la emotivitat. De vegades, a les pauses de les negociacions, tota la delegació alemanya sent com Sarkozy esbronca els seus col·laboradors. Tanmateix, quan torna a seure a la vora de Merkel, es comporta amb una barreja de galanteria i furor persuasiu. Ni l'un ni l'altre no deixen res al pap.

Mai no he sentit Merkel criticar o burlar-se de Sarkozy, i això que ella n'és força, de burleta. El president xerra massa, però ella parla massa poc, va dir una vegada. Tanmateix, sembla que ell no ho veu de la mateixa manera (si no, com s'entén el comentari sobre les "frases molt llargues?").

Merkel reconeix que de vegades té conflictes amb Sarkozy, però alhora afirma que, a les reunions, sempre hi ha una gran comprensió mútua, i el convenciment que, al final, les seves postures s'acabaran trobant, a banda una "profunda sensació que tot continuarà funcionant". En una ocasió va pronunciar unes paraules semblants

sobre Guido Westerwelle, quan encara era vice-canceller. No parla d'afecte, sinó de professionalitat. De vegades està crispada, però sempre és inexorablement constructiva. Ara, qui parla és la solucionadora de problemes.

Sarkozy és un home dominant, però Merkel és qui té el domini de l'economia a favor seu. Ell pretén aconseguir el capital i la solvència d'Alemanya per a les operacions de rescat, i ella en vol lliurar el mínim possible. Ell rep menys que no pretenia, i ella dóna més que no tenia intenció de donar.

El problema de Merkel és que costa de compaginar els dos principis que marquen la seva estratègia: d'una banda, conservar el capital alemany fort i unit, i d'una altra, construir una Europa alemanya. Per això intenta oposar tota la resistència possible a les decisions comunitàries, mantenir les prestacions d'Alemanya tan reduïdes com es pugui, i acabar cedint, finalment, per tal que Europa pugui continuar avançant.

Tot just al principi de la crisi, però, Merkel va cometre un error greu. Hauria hagut de pronunciar un discurs que, en resum, transmetés el missatge següent: "Com a bons europeus, aplicarem tots els recursos necessaris per tal de resoldre la crisi. Encara no podem dir quins recursos caldran, perquè no sabem com evolucionarà la crisi."

Això hauria estat un plantejament obert. Però ella va decidir d'abordar la qüestió des d'una perspectiva tancada. Va dir, si fa no fa, que els recursos s'havien de regatejar, o que havia decidit d'aplicar-los quan ja era massa tard. Amb aquesta mena de plantejaments, la política de Merkel contra la crisi mai no ha tingut una imatge de superioritat, i, per tant, mai no ha generat gaire confiança.

Al juliol, va valorar amb escepticisme la possibilitat d'un quitament per a Grècia. Tanmateix, aquell mateix mes, per primera vegada, va mostrar-se insegura i va admetre que de vegades hi havia coses que no comprenia. A Kenya, va visitar un centre de recerca de bestiar d'explotació. Bata posada, biologia, animalons, bata fora. Al final de la visita, els *inevitables* li van preguntar per l'euro. Merkel els va llençar una mirada esfereïdora i, aquest cop, la cara sí que va reflectir

Merkel al congrés de la CDU, a Leipzig, el 15 de novembre proppassat.

el seu estat d'ànim. No va dir res, es va limitar a aquella mirada. Va córrer cap a la limusina, s'hi va amagar, i va marxar a tota velocitat.

Després de les vacances d'estiu, va oferir una imatge reforçada. Finalment, havia decidit d'optar pel quitament. El mes d'octubre, a Brussel·les, quan es va imposar als bancs, va semblar que havia triomfat, però realment s'havia vençut a ella mateixa. Amb la qüestió dels bons europeus pot acabar passant igual.

La política d'expansió alemanya de Merkel només s'entén perquè ella té aquest tarannà: és discreta, senzilla, gairebé felina, és una patriota sense passió i, per això, l'orientació nacional de la seva política passa desapercebuda. Gosar dur a terme un projecte de dominació alemanya a Europa, només 66 anys després de la guerra, implica una gran des preocupació històrica.

Merkel no és una política que basi els seus plantejaments en la història. Només l'he sentida parlar un cop de les línies històriques, i va ser enmig d'una discussió sobre la filosofia històrica del comunisme. La presidenta de l'esquerra alemanya (Die Linke),

Gesine Löttsch, acabava d'afirmar que l'objectiu del seu partit encara era el comunisme.

Merkel viatjava des de Malta fins a Xipre, i a l'avió va explicar per què el comunisme necessitava una fita històrica. Gairebé tots els presents provenien de l'Alemanya occidental, i es van sorprendre dels coneixements de la cancellera. Se li acabava d'activar el primer *nosal tres*.

Merkel no pot abordar la política des de la mateixa perspectiva històrica que Helmut Kohl o Willy Brandt, que feien al·lusió a les vivències col·lectives de la guerra o la postguerra. Una gran part de la seva biografia, sobretot pel que fa a la transigència amb la repressió, només s'entén des de l'òptica de l'Alemanya oriental. L'Alemanya occidental ho contempla amb una barreja d'indolència i desconfiança.

La política contemporània de Merkel no és com la de cap altre canceller alemany: fa petites passes, aquí i ara, i les pensa aquí i ara. Potser aquesta serà la manera de salvar l'euro. Però, per a esdevenir alguna cosa més que un mer espai econòmic, Europa no pot funcionar així.

Balanç provisional. Les coses li van bé, li van molt bé. L'euro s'ha quedat allà, lluny. Fins i tot el complicat Horst Seehofer és lluny. Angela Merkel passa una estona amb un home que li agrada de debò.

És un guia turístic alemany a Hanoi. Li mostra el Temple de la Literatura, i té una manera suau, dolça, d'explicar les coses. Són sota l'arc d'un portal, ell li ensenya una medalla antiga on hi ha representats els animals de l'horòscop. Merkel diu, amb aquella suficiència que atorga el saber, "som a l'any de la llebre".

La cancellera vol demostrar que hi entén. De fet, això de la llebre ho sap des del darrer debat sobre l'euro que va tenir lloc al Bundestag, fa una setmana i mitja. Llavors, el seu rival polític, Peer Steinbrück, de l'SPD, va acabar la intervenció amb un joc de paraules: el govern actua d'acord amb el calendari xinès, és a dir, amb la covardia d'una llebre.

"És a la Xina, on és l'any de la llebre –diu el guia turístic–. Al Vietnam, és l'any del gat."

"Ah, del gat", diu Merkel.

Hanoi és la capital del Vietnam, però la cancellera no perd el bon humor. El

guia li ho ha explicat amb indulgència, no pretenia adoctrinar-la. Tots dos continuen la visita, s'aturen davant unes tortugues de pedra que porten unes taules, també de pedra.

Fa calor, tothom sua, i els acompanyants vietnamites cuiten Merkel perquè enllesteixi. Encara té compromisos polítics pendents. Però ella no vol acabar, vol continuar voltant pel Temple de la Literatura amb aquest home dolç i culte. I continua la visita.

No és una qüestió d'atractiu, es tracta de trobar-s'hi a gust. Amb aquest home, i en aquest lloc, Merkel s'hi ha trobat molt còmoda. Ha estat l'única ocasió que l'he vista, durant molta estona, actuar d'acord amb el seu humor, el seu estat d'ànim, sense estar pendent de les seves obligacions.

Ella mateixa té la impressió que va d'un lloc a un altre "com una sonada", que corre d'una banda a una altra "com una ximple". De vegades, fa servir expressions una mica bèsties. Vol dir que treballa molt, però no li sap greu, encara que soni estrany.

Quan parla del temps lliure, parla de "bocinets de temps lliure". Són estones durant les quals la cancellera llegeix un llibre sense que ningú no l'interrompi, o bé es posa a cuinar. I no és estrany que aprofiti aquestes estones per a trucar al portaveu del govern. Seibert està acostumat a sentir-li la veu entre la remor i el xup-xup de les cassoles.

Una de les seves qualitats és aquest entusiasme per la seva feina, la seva formalitat. Mai no li he sentit els horribles tòpics dels polítics: "La meva feina no m'obliga a sacrificar allò que m'agrada." "No tinc l'obligació de fer això." Merkel té l'obligació de fer, i la voluntat de fer, tot allò que fa, i no pas cap altra cosa. És una actitud força raonable, tractant-se d'una cancellera.

Una altra de les seves qualitats és la intel·ligència, això és prou conegut. Però la gent també es pregunta com pot ser que a una dona tan intel·ligent se li hagi escapat un tema com el de la durada de les centrals nuclears. La recompensa de la seva intel·ligència consisteix a assolir algun resultat. És poca cosa per a una intel·ligència tan distingida.

Sigui com sigui, a la política no compten únicament els resultats, sinó tot el procés. Merkel mai no ha aconseguit que les coalicions que dirigeix funcionin amb un cert nivell d'harmonia, no ha pogut crear un bon ambient. Potser li hauria estat útil de fer un discurs emocional al seu gabinet.

La democràcia és la forma de govern que necessita el proïsme. Cal motivació per a assumir un govern, o participar en el sistema polític. I això no funciona sense discursos emotius. La democràcia ha viscut uns quants anys de sequera amb Merkel, i al darrere s'hi amaga una gran omissió.

El seu mandat també fa una certa sensació de cohibició. Li costa de comunicar-se en públic, però la comunicació és un element extremadament important de la democràcia. Per això Merkel, tot i el seu alt grau de compromís, només és una cancellera a mitges. Si actués en públic com ho fa en petit comitè, Alemanya i Europa en sortirien beneficiades.

Als llibres d'història, tanmateix, la consideraran important, perquè és la responsable de superar la crisi europea, i no és un fet menor. Si aconsegueix, juntament amb els seus homòlegs, de despertar una nova confiança en l'euro i, d'aquesta manera, mantenir Europa unida, els historiadors la recordaran com una cancellera que va fer bé la seva feina. Si no se'n surt, passarà a la història com la cancellera del fracàs de l'euro.

Ara per ara, la seva valoració també depèn de les alternatives. Algú altre faria millor les coses? Frank-Walter Steinmeier, de l'SPD, és un home que s'assembla a ella. I també Thomas de Maizière, de la CDU. La democràcia, amb ells, també semblaria seca. Peer Steinbrück és un home emotiu, però té dificultats amb la formalitat i es podria entrebancar a l'hora de fer declaracions i presentar-se davant el públic. No hi ha cap rival ideal, per això sembla que ningú no qüestiona Merkel.

I ara, per acabar, us revelaré un secret d'estat. La cancellera alemanya, la Sra. Angela Dorothea Merkel, no va beure ni un glop de llet d'euga a la iurta d'Ulan Bator.

Dirk Kurbjuweit

Traducció de Mireia Menal